

Avalik pöördumine kavandatava tselluloositehase asjus

Tartu linnapeale Urmas Klaasile

Tartu linnavolikogu esimehele Aadu Mustale

Tartu linnavolikogu fraktsioonidele ja komisjonidele

Austatud linnapea, austatud volikogu!

Ülikoolilinna kodanikena, Tartu linnas töötavate inimestena ja Tartu ülikoolide vilistlastena tunneme sügavat muret Tartu külje alla Emajõe äärde kavandatava hiiglasliku tselluloositehase pärast.

Iseenesest on uute töökohtade loomise ja majanduse hoogustamise mõte igati kiiduväärne. Tartu kui ülikoolilinn oma haritud tööjõu ja kontsentreeritud teadmiste olemasoluga sobib innovatsiooniks suurepäraselt.

Tehase rajamise algatajate, EstFor Investi esindajate sõnul kavandatakse kasutada moodsaimat ja loodussäästlikku lahendust. Tunnustame tehase rajamise algatajate soovi toimetada avalikult ja läbipaistvalt.

Ent riigi eriplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise kavas, mille Vabariigi Valitsus on kinnitanud, on suuri küsitavusi, millele tungivalt tähelepanu juhime.

Meie murest kantud küsimus on: kas põhimõtteliselt väga toorainemahukas ning suure tootmismahu tõttu paratamatult keskkonda saastav ettevõte on Tartule ja Eestile parim?

1. **Ka mõnevõrra moodsamad tehnoloogilised lahendused ei pruugi tagada linlaste ning linna külaliste senist elukvaliteeti ja puhast keskkonda**, nagu paraku näitab maailma praktika. Ei ole mõeldav, et kaasajal kaalutaks nii suure tehase ehitamist Oxfordi või Cambridge'i külje alla. Just puhas keskkond ja akadeemiline rahu on see lisaväärtus, mis tõmbab ülikoolidesse tippteadlasi, professoreid ja üliõpilasi.

Ei ole Tartu kui ülikoolilinna ega ka Eesti riigi, majanduse ja kultuuri huvides, kui Tartu linn, Tartu Ülikool ja Eesti Maaülikool hakkavad keskkonna halvenemise tõttu ajapikku kaotama oma tähtsust ja tõmbejõudu ning ääremaastuvad.

Küsitavaks võib muutuda ka linna ja maakonna majanduslik areng üldiselt. Saastatud õhuga linnas – ja õhusaastet ei ole seni vältida õnnestunud ka nüüdisaegses Äänekoski tehases¹, mille Estfor Invest on näiteks toonud – võivad langeda kinnisvarahinnad ja väheneda turism, eeskätt väävlühenditega seoses tekkiva ebameeldiva mädamunahaisu tõttu. Kas loodetak majanduslik kasu ja erahuvid kaaluvad üles ühishuvi?

EstFor Invest on lubanud tarvitusele võtta parima võimaliku tehnoloogia (PVT).² Kuid investorid on ka välja öelnud, et tehase rajamiseks ei ole mõttekas kasutada kõige keskkonnasäästlikumat, suletud veekasutusüsteemi, sest see ei oleks kasumlik. Selgituseks: PVT (BAT ehk BATNEC - *Best Available Technique Not Entailing Excessive Cost*) kasutamine on seadusest tulenev nõue, mis ei tähenda ühte kindlat tehnoloogiat, kuid seab teatava keskkonnasäästlikkuse lävendi. Paraku on see lävend Emajõe ja Peipsi seisukohast tõenäoliselt liiga madal. PVT valik oleneb sellest, mida täpselt tootma hakatakse. Seni ei ole tehase rajamise eestvedajailt kuulda olnud selget vastust, mida tootma hakatakse ja millist tehnoloogiat kavatakse kasutada.³

- 2. Tartu linnaümbruse metsadel ja rohealadel on eriline väärtus puhkealadena ja loodushariduse andmisel.** Linnaümbruse alasid on juba ajalooliselt aktiivselt puhkamiseks kasutatud. Tartu-lähedased metsad on populaarsed marja- ja seenekorjajate hulgas. Linnaümbruse rohealade potentsiaali puhkealadena pole seni aga kaugeltki piisavalt rakendatud. Emajõe-äärset Jänese matkarada saab kasutada vaid osaliselt, kuid loodushariduse andmise võimalused on peaaegu kasutamata.

Tartlastena soovime, et Emajõe ümbruse ja olemasolevate linnalähedaste rohealade väärtust ja puhkevõimalusi suurendataks. On selge, et suure tehasekompleksi rajamine, vastupidi, vähendaks lõhnareostuse tõttu puhkevõimalusi piirkonnas. Üle Eesti Tartu poole vuravad palgiveoautod mitmekordistavad liikluskoormust ja müra.

- 3. Keskkonnaühendused on oma pöördumistes väljendanud muret tselluloositehase rajamise pärast kahe Natura ja looduskaitseala vahelisele alale.**⁴

¹ <http://aksa.fi/tehasta-pukkaa-jattimaisen-tehtaan-startti-ei-ole-nakymatonta-puuhaa-vaan-kuuluu-ja-haisee-kauas/>.

² <http://biorefinery.ee/puidurafineerimistehase-investorid-ei-rahasta-loodust-saastava-tehase-rajamist/>.

³ http://eippcb.jrc.ec.europa.eu/reference/BREF/PP_revised_BREF_2015.pdf.

⁴ <http://elfond.ee/uudised/kumne-keskkonnauhenduse-avalik-poordumine-puidurafineerimistehase-rajamisega-kaasnevad-markimisvaar>.

Ei tohi unustada, et puhas vesi on Eesti strateegiline loodusvara. Kas Euroopa mastaabis nii väike jõgi nagu Emajõgi, mille veetase on suviti väga madal, peab vastu suure saastekoormusega tehase heitveele? Kuidas mõjutab tehast väljuv heitvesi Emajõe vabaujulaste seisukorda ja Emajõe ümbruskonda üleujutuste ajal? Kuidas muudab tehase ehitamine Peipsi järve seisundit?

Euroopa Liidu veepoliitika raamdirektiivi 2000/60/EÜ kohaselt on Eesti kohustunud parandama Emajõe ja Peipsi järve ökoloogilist seisundit 2027. aastaks. Vee seisund on juba praegu halb ja tehase rajamine võib selle eesmärgi saavutamise ohtu seada. „Tehas vajab suures koguses magevett, mis tähendab teisalt ka väga suure koguse heitvee teket. Heitvesi on aga suurema osa aastast Emajõe veest soojem. Soojema ning suure orgaanika- ja toitainete sisaldusega heitvee jõkke jõudmine põhjustab hapniku kontsentratsiooni vähenemist ning soodustab eutrofeerumist. /../ Kumulatiivselt kannataks kõige rohkem Peipsi järv,“ kirjutab Tartu Ülikooli keskkonnatehnoloogia teadur Kuno Kasak⁵.

Kuidas mõjutab Peipsi järvevee kvaliteedi tõenäoline halvenemine ja kalade arvukuse ning liigirikkuse võimalik vähenemine Emajõe- ja Peipsi-äärsete inimeste elu, sissetulekuid ja elukvaliteeti? Oma tõsist muret on väljendanud ka Eesti Kalastajate Selts.⁶

- 4. Suur küsimus on, kas kasvava toorainenõudluse korral säilib meie metsade liigirikkus, mis on samuti loodusvara.** Meenutagem, et üha kasvava rahvastikuga, tihedalt asustatud ja soojeneva kliimaga maailmas on meie puhas, liigirikas keskkond üks Eesti sümboleid ja turismimagneteid.

Seni eksporditud ümarpalgi edaspidine väärindamine Lõuna-Eestis on igati soovitatav ja vajalik. Kuid planeeritava tehase suuruse tõttu on selle toorme vajadus nii suur, et praeguse raiemahu juures tõenäoliselt ei suudeta täita okaspuu kui tooraine vajadust Eesti ja Läti varumispiirkonnast.⁷ Seega võib eeldada raiesurve suurenemist okasmetsadele, ehkki kuusikute raiemaht on teadlaste hinnangul juba praegu liiga suur. Kasvaval mahul on mõju ka majandusele: nõudluse tõttu kallinev tooraine hind seab raskustesse paljud peenpalki töötlevad kohalikud saetööstused ja edasise väärindamisahela.

Eesti riigil tuleks uurida alternatiivseid puidukeemia võimalusi – ka Eestis arendatakse puhtamaid tehnoloogiaid, mille puidu- ja veevajadus ning seega ka keskkonnamõju on oluliselt väiksemad.⁸

⁵ <https://tartu.postimees.ee/4030031/kuno-kasak-puidutehas-tartu-kulje-alla-kas-emajoge-ja-peipsit-saab-kaitsta>.

⁶ <http://www.kalale.ee/blogi/eesti-kalastajate-seltsi-blogi/1F4>.

⁷ http://www.akadeemia.ee/repository/file/TEGEVUS/YRITUSED%202017/Puidukeemia_2017.pdf ja <http://www.akadeemia.ee/et/tegevus/uudised/uritused/20170615040056/>.

⁸ http://www.akadeemia.ee/repository/file/TEGEVUS/YRITUSED%202017/Puidukeemia%20seminar%20II/Pitk_slaidid.pdf.

5. **Kavandatava tehase rajamise ja senise protsessi läbipaistmatuse pärast tunnevad muret Tartu linnaosaseltside ümarlaud⁹ ja kümme Eesti keskkonnaühendust.** Tartu teadlased on esitanud kriitilisi küsimusi tehase võimaliku loodust ja inimkeskkonda kahjustava toime kohta planeeritavas asukohas.¹⁰ Selgelt eitavat seisukohta tehase ehitamise suhtes Emajõe vesikonda on väljendanud Tartu Ülikooli professor Ülo Mander, praegusaja silmapaistvamaid teadlasi loodusgeograafia, maastikuökoloogia ja keskkonnatehnoloogia valdkonnas, kes juhib Teaduste Akadeemia juures tehase rajamise aspektide analüüsimiseks moodustatud komisjoni: „Eeskätt veekvaliteedist ning Emajõe ja Peipsi kui Eesti seisukohalt oluliste mageveekogude seisundist lähtudes ei sobi Tartu piirkond kavandatava puidukeemiatehase asukohaks. Eelmise keskkonnaministri kirja alusel on selline veto juba seatud Pärnu jõgikonnale kui rohkete Natura-aladega piirkonnale.“¹¹ Kuid teadlaste seisukohavõttudest hoolimata on alustatud protsess jätkunud. Ei ole isegi kaalutud alternatiivseid asukohti või seda, kas tehase rajamine planeeritaval kujul on üldse mõistlik.

Ülikoolilinnana on Tartul ning Tartu Ülikoolil ja Eesti Maaülikoolil vastutus mitte ainult Tartu linna ja linnakodanike, vaid kogu Eesti ees.

Austatud linnapea, austatud volikogu!

Tartu on enam kui tuhandeaastase ajaloo linn. Tartu Ülikool sai alguse aastal 1632, mil avati Academia Gustaviana. Emakeelne Tartu Ülikool saab tuleval aastal saja-aastaseks.

Küsime, kas ülikoolilinn, mis kandideerib Euroopa kultuuripealinnaks 2024, on valmis saama samal ajal ka Baltikumi tselluloosipealinnaks?

Riigi eriplaneering on sisuliselt algatatud ilma tartlaste ja Tartu teadlaskonnaga arutamata, kaasates peamiselt tehasest huvitatud pooli.

Et vältida korvamatuid vigu asjaajamises, mis on ilmnunud Rail Balticu rajamise protsessis:

- nõuame, et Tartu linn taotleks Vabariigi Valitsuse korralduse „Puidurafineerimistehase püstitamiseks ja selle toimiseks vajaliku taristu rajamiseks riigi eriplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamine“ tagasivõtmist;
- teeme ettepaneku, et Tartu linn nõuaks kogu protsessi korrektset taasalustamist, nii et juba planeeringu esimeses etapis arutataks sisuliselt tehase erinevaid võimalikke

⁹ www.tartlane.ee, <https://tartu.postimees.ee/4335545/linnaosaseltsid-nouavad-tselluloositehase-kohta-rohkem-infot>.

¹⁰ <https://novaator.err.ee/604429/teadlased-ei-nae-emajoe-tselluloositehase-plaane-loodussaastlikena>.

¹¹ <http://biorefinery.ee/wp-content/uploads/eesti-teaduste-akadeemia-puidukeemia-2017.pdf>.

asukohti ja siduvate otsuste tegemisel kaasataks kõiki asjast huvitatud pooli, sh Tartu linna.

Ajaloo lehekülgedele kirjutatakse nii otsustajate kui ka vaikijate nimed.

Pöördumise algatusrühm (tähestikulises järjestuses): **Peeter Hõrak, Tiia Kõnnussaar, Asko Lõhmus, Ülo Mander, Raul Rosenvald, Virve Sõber, Kristjan Zobel, Asko Tamme, Marju Unt.**

18. jaanuaril 2018 Tartus

Lugupidamisega

(1461 allkirja):

Peeter Hõrak, Tiia Kõnnussaar, Asko Lõhmus, Ülo Mander, Raul Rosenvald, Virve Sõber, Kristjan Zobel, Asko Tamme, Marju Unt, Jaanus Remme, Tiina Zobel, Marju Lepajõe, Imat Suumann, Mihkel Kunnus, Juhan Javois, Mihhail Lotman, Jaan Kaplinski, Aare Pilv, Liina Remm, Timo Maran, Kalevi Kull, Mart Viikmaa, Andrus Rootsmäe/ InBoil, Mari Moora, Mart Moora, Mihkel Rünkla, Sven Kullerkupp, Märt Läänemets, Martti Ruus, Urmas Saarma, Lehte Sööt-Hainsalu, Indrek Ude, Mart Kivastik, Jüri Talvet, Andres Koppel, Mehis Heinsaar, Michael Gallagher, Meelis Pärtel, Tullio Ilomets, Ülo Niinemets, Krista Lõhmus, Jaan Liira, Anne Luik, Karin Hellat, Pärt Peterson, Ülo Valk, Arnold Kristjuhan, Renata Sõukand, Ülo Vilimaa, Tiiu Vilimaa, Peeter Tenjes, Jaak Valge, Toomas Kiho, Kaspar Kokk, Anu Lamp, Arne Merilai, Lea Tooming, Martin Zobel, Immar Puun, Uku Lilleväli, Talis Bachmann, Mika Arto Juhani Keränen, Juhan Sedman, Marko Kaasik, Kadri Runnel, Kuno Kasak, Hasso Krull, Ülo Väli, Art Leete, Kaarin Parts, Mari-Anne Philips, Helika Mäekivi, Indrek Hiiesalu, Kärt Kalve, Rein Ahas, Kristiina Ehin, Silver Sepp, Toomas Trapido, Iris Reinula, Indrek Kõnnussaar, Valdur Mikita, Tiina-Erika Friendethal, Meelis Friedenthal, Meiki Jõgiste, Triin Vihalemm, Mario Saare, Mari-Liis Viljur, Kristel Vilbaste, Mikk Sarv, Aet Annist, Elise Poolma, Helen Sooväli-Sepping, Inga Vendelin, Tõnu Runnel, Tiina Rebane, Carolina Pihelgas, Terje Puudersell, Peeter Laurits, Maris Teder-Laving, Ain Laving

Eve Möls, Kaspar Nummert, Kai Pata, Aveliina Helm, Rainer Kuuba, Age Salo, Sven Salo, Tiina Georg, Urmas Tartes, Mart Velsker, Anneli Palo, Anne Maasik, Hannes Maasik, Tõnis Mägi, Aleksander Pulver, Kristina Ude, Ave Lillemäe, Tuul Sepp, Andres Möls, Taive Särg, Aivo All, Allan Maloi, Kadri Koorem, Ivika Ostonen, Jana Tamm, Jaan Sepp, Anne Roolaht, Harvi Varkki,

Eva-Helvi Miller, Ugo Miller, Heiki Valk, Antti Parve, Kalev Kase, Raini Tuberg, Mari Jõgiste, Heikki Leis, Jelena Raudson, Valentina Feklistova, Anatoli Feklistov, Jaak Torp, Peep Mardiste, Gunnar Nurk, Priit Alasoo, Terje Pärj, Marek Joost, Tamara All, Ants All, Merike Kärner, Kaie Puur, Inga Külmoja, Tanel Paglant, Jüri Metssalu, Mari Kahi, Eha Valge, Kalle Pilt, Silver Valli, Martin Sirm, Tiiu-Liia Knaps, Madis Rennu, Aivar Arand, Kristjan Joost, Teele Sikka, Maiken Austin, Kersti Lust, Liina Lõhmus, Mart Meriste, Jane Urb, Kerli Moora, Eva Reinmaa, Andrus Okas, Peeter Piik, Ele Süvalep, Toomas Jüriado, Alo Lõhmus, Carmen Karabeinik, Andro Truuverk, Pirgit Adok, Kaie Loka, Jaak Jaagus, Piret Klesment, Margo Möls, Rita Hõrak, Helle Sova, Jaan Tamm, Rain Jõgi, Indrek Kivi, Indrek Einasto, Markus Pau, Joanna Ellmann, Sille Talvet-Unt, Gerda Johanna Raidaru, Rein Karus, Aivo Saar, Kersti Kirik, Aet Sarv, Tiina Rebane, Eve Sarapuu, Kaspar Nurk, Triin Reilson, Evelyn Uuema

Vahur Nikopensius, Rein Lepik, Robert Lepik, Aare Kasemets, Kaupo Põlluäär, Olga Žilina, Allan Aint, Roveena Kapp, Küllike Tint, Peeter Paasmäe, Lauri Laanisto, Liana Martin, Jüri Liiv, Linda-Liisa Veromann-Jürgenson, Eve Veromann, Tiit Teder, Peeter Paris, Leno Laks, Reedik Sõber, Anu Remm, Malle Leht, Linda Rusalepp, Sven Anton, Kaie Kriiska, Kadri Leetmaa, Anneli Kährik, Aivar Ilves, Avo Rosenvald, Gert Reimets, Kristin Kägu, Gea Melin, Ronald Laarmaa, Marko Mägi, Marek Sammul, Epp Tohver, Roy Strider, Mart Möls, Toomas Armulik, Tarmo Talvis, Inga Hiiesalu, Maris Hindrikson, Raivo Raid, Grete Alt, Ants Kaasik, Anti Kivi, Siiri Raid, Mario Pulver, Ragne Pulver, Uku Haljasorg, Anu Albert, Jaanus Kivaste, Ly Lestberg, Liisa Mahlapuu, Urmas Soots, Reen Liivat-Oorschot, Valdur Tiit, Gea Kangilaski, Andres Tummeleht, Raik-Hiio Mikelsaar, Juri Karjagin, Jelena Karjagin, Katre Talviste, Atko Rimmel, Jürgen Beyer, Maive Mürk, Andres Kalamees, Ave Auser, Anu Tamm, Paul Hagu, Svetlana Nikolajeva, Merili Metsvahi, Kadri Tüür, Floor Vodde, Sven Vabar, Peep Männil, Tiiu Kull, Andrei Baikov, Birgit Aasmäe, Lea Hallik, Kalle Kalda, Kadri Kullman, Olaf Mertelsmann, Maidu Silm, Mehis Rohtla, Kadi Paju, Kaari Reimus, Elin Soomets, Maarja Kivi, Kristina Libe, Toomas Kukk, Eret Luik, Anni-Helena-Elisabeth Asso, Jüri Marran, Jaak-Albert Metsoja, Margit Kõiv-Vainik, Tsipe Aavik, Elise Nigul, Ergo-Hart Västriik, Maret Olvet, Velda Lauringson, Reet Tens, Madis Reimann, Sulev Reinpuu, Vivian Unt, Elle Roosaluuste, Leen Rahnu, Anni Haavakats

Marek Laimets, Inge Annom, Tanel-Enn Reiman, Este Leidmaa, Karin Veski, Kalev Kriis, Erki Pisuke, Kornelika Egers-Pisuke, Jaak Laineste, Peeter Pihelgas, Kerttu Kruusla, Anu Kuura, Tiia

Masso, Kai Tätte, Piret Laidre, Urmas Raag, Anu Hellenurme, Marja-Liisa Plats, Maris Alver, Anne Linnamägi, Elge Kütt, Mari-Liis Posti, Jüri Rajando, Margit Rajando, Jane Lehtmäe, Siret Saarsalu, Argo Juske, Raido Kont, Stella Soomlais, Neeme Kahusk, Lemme Haldre, Janno Kuldkepp, Terje Toomistu, Kadri Org, Sulev Haldre, Anni Haldre, Janno Simm, Tiina Koplík, Jaan Malin, Elde Siibek, Lea Saar, Katrin Eino, Ave Teesalu, Lea Viita, Triin Tekko, Kaidi Hunt, Märt Männik, Karmen Linnamägi, Eve Rikaste, Lili Pilt, Tiiu Zibo, Jane Ude, Marianne Männi, Anna Hints, Virve Sarapik, Marian Hiire, Ave Ungro, Malle Roomeldi, Risto Järv, Teet Toome, Madis Reimann, Sulev Reinpuu, Lauri Meriloo, Urmas Taniloo, Tõnu Ploompuu, Meelis Toom, Anu Adermann, Elis Lilo, Rivo Mehilane, Kalev K. Vapper, Õnne Nummert, Katrin Soon, Maere Reidla, Epp Margna, Toomas Kalve, Maria Reimus, Kaari Susi, Harri Ints, Silvia Pihu, Tatjana Oja, Lea Tui, Jarmo Jaanus, Tiina Kummik, Kristel Röss, Kaidi Saarnits, Monika Karmin, Ene Metspalu, Kristiina Aasvee, Laura Lilles-Heinsar, Kati Kuuse, Siim Randveer, Lea Tummeleht, Peeter Unt, Ene-Reet Soovik, Mariliis Haljasorg, Eve Palumaa, Kalev Sepp, Paul Lääne, Kalle Kisand

Galina Orlova, Mirja Vilismäe, Anneli Tann, Maie Noorkõiv, Marko Vilu, Priit Bernotas, Greta Reisalu, Heikki-Rein Veromann, Killu Timm, Elfe Urm, Harri Valdmann, Mariliina von Uexküll, Anu Solnik, Pille Kond, Irma Pilk, Kristiina Kübarsepp, Aiki Järviste, Marek Järvik, Margit Järvik, Aaro Kaasik, Anna Agejeva, Siiri Roots, Mari Kalkun, Indrek Peterson, Juhani Juurik, Sulev Kuuse, Siiri-Lii Sandre, Brit Wiederhold, Pille Taniloo, Martin Kärner, Eneli Saar, Anne Aland, Liina Jakobson, Kersti Niglas, Katri Rannastu, Joosep Mattius, Kalev Järvik, Ave Anniste, Triin Ploom-Niitra, Piret Kullerkupp, Kristi Kuuse, Ene Kapp, Merili Tamson, Annely Soots, Ruth Tammeorg, Kristel Leesmend, Joonas Laks, Elina Aro, Terje Anderson, Anna Hõrak, Riho Põldma, Mari-Liis Põlme, Aino-Maria Helm, Robert Hansen, Lauri Saag, Salle Kajak, Argo Vals, Lea Jakobson, Valmar Puustaja, Mai Kaivo, Moonika Siimets, Hesi Siimets-Gross, Eevi Laurits, Eliisa Pass, Katrin Silla, Sirje Soosaar, Helene Alavere, Silja Kuusk, Tiit Meren, Urmas Pappel, Margus Konnula, Sille Tamm, Hedi Päär, Reedik Mägi, Kaupo Teesalu, Maarika Kokk, Kalle Uuemäe, Triinu Bertelsone-Uuemäe, Gudrun Veldre, Meeli Mesipuu, Ülle Liiber, Triin Peitel, Age Rosenberg, Riinu Lepa, Liina Adov, Riinu Rannap, Kadri Kermes, Priit Vask, Maris Laanemets, Kreete Lüll, Niina Tamm, Ulvi Karu, Ene Nagelmaa, Villy Lopman, Toomas Karuks, Anu Sikut, Iiris Tuvi, Jaanika Kronberg-Guzman, Triin Eller, Imbi Kaine, Kudrun Tamm, Lauri

Saks, Laura Kallaste, Anne Ingver, Sirje Kokassaar, Eda-Ann Värimäe, Elli Pärna, Kalev Pärna, Lea Metsis, Lembit Metsis, Richard Meitern, Ene Mölder, Mari Alavere, Merit Kreitsberg

Evelyn Kiive, Kaja Riiberg, Ulvi Leinus, Kaia-Kaire Hunt, Õie Miilberg, Lee Põllumaa, Anne Luik, Kai Taba, Aili Pärg, Riina Laam, Evelin Kivisaar, Juta Valli, Matjas Mäestu, Heldi Kostin, Virve Karelson, Egle Heinsar, Gabriela Liivamägi, Janii Malki, Aarne Liping, Margit Olle, Karol Ansip, Elle Mägi, Inge Peterson, Heidi Rajamäe-Volmer, Maret Arrak, Meriliis Kasemets, Riina Georg, Martin Polikarpus, Kadri Jürimaa, Leidi Veskis, Iiris Taal, Silver Nittim, Anita Priks, Arnold Priks, Raini Stamm, Kadriann Kibus, Mati Lauer, Tiiu Säde, Avo Aunap, Jane Oidsalu, Kristiina Haan, Mari-Ann Remmel, Merle Valdmann, Siim Teder, Leno Mätas, Annika Meitern, Malle Ranne, Valdo Ranne, Krista Pisuke, Andres Heinvere, Tarmo Tamm, Külli Hiiesaar, Silvia Soots, Merike Küünal, Vello Havakats, Inger Tammela, Kadri Parmakson, Rait Saar, Raivo Valk, Paula Ann Kivistik, Annela Ribelus, Jana Lass, Mahta Kooga, Anneli Ehlvest, Maia Kivisaar, Eve Valper, Sirje Laansoo, Tiina Sedman, Kaarel Kurm, Tõnis Tasane, Karel Kasak, Anne Menert, Sirli Kivisaar, Stella-Mary Pahmar, Hanna Ainelo, Heiko Rämna, Indrek Teino, Maie Arjukese, Maarja Poska, Helje Soon, Rasmus Palm, Juhan Saharov, Krista Fischer, Kaupo Järviste, Mariann Joa, Tarmo Annilo, Mariann Rikka, Auli Ristmägi, Remo Savisaar, Merle Tootsi, Andras Metsa, Martin Mäesalu, Anneli Jõgi, Laila Kaasik, Erik Perlin, Tarmo Tiido, Tiina Siimets, Ülo Siimets, Kadi Vürst, Leeni Uba, Jane Peda, Peeter Laurson, Kärt Kokk-Jakin, Ilmar Kokk, Jana Nurmetu, Janek Pant, Aare Pärg, Piret Annus, Epp Veski, Triin Kurrikoff

Einike Pilli, Pille Rajasaar, Merle Truupõld, Villu Truupõld, Urmas Heinaste, Leelo Laurits, Kaarel Veskis, Leelo Viita, Mariann Joonas-Tõnumaa, Erkki Liba, Arvo Kreegipuu, Peeter Rehema, Margit Rehema, Eve Rungi, Ülle Leilop, Mart Zirk, Sirje Meos, Marell Röss, Aalo Suurmets, Tiina Telling, Annika Strutinskaja, Jüri Laurson, Eliise Kapp, Andres Valdmann, Ergo Tiisler, Reelika Rätsep, Uko Bleive, Genadi Toomiste, Kadri Tamm, Merle Mandel, Merike Sarapuu, Silver Sarapuu, Viivika Väli, Marika Paaver, Kärt Metsoja, Roman Normann, Mari Kaisal, Jaanus Konsa, Triinu Laan, Anu Kallavus, Maare-Marika Heinsoo-Kiiver, Marika Tiirik, Kadi Alatalu, Raivo Markov, Janika Ramler, Teele Eensaar, Roland Burtšuladze, Eva Kouhia, Tiit Tamme, Kai Kisand, Kairit Kaur, Üle Pahurin, Taavi Koha, Indrek Salk, Riina Kasterpalu, Taavo Vaher, Pilvi Ilves, Rille Roomeldi Larsen, Kadri Rehema, Rait Saar, Raivo Valk, Urmo Mets, Anne Daniel-Karsen, Olivia Olmo, Allan Gulli, Anniki Meister, Jüri Rajandu, Margit Rajandu, Tullio Ilomets, Anu Kuusik, Heidi Reimann, Kairi Kivirähk, Marit Mesipuu, Lea Malin,

Leo-Henn Humal, Kaie Humal, Taavi Tulev, Aleksei Zamosnikov, Galina Zamosnikova, Aarne Vaik, Triin Saks, Enn Uiga, Hans-Peter Isand, Sveta Bogomolova, Siiri Konist, Priit Herja, Jaan Undrits, Reet Undrits, Juhan Undrits, Peeter Olesk, Priit Humal, Maarja Roosi, Aija Kala, Aira Raidvee, Mallory Strider Ellison Roberts, Lauri Kõrgvee, Valdo Valper, Heiki Vilep, Triin Tulev, Mihkel Vaigla

Kristina Vaigla, Aimar Sild, Aili Paju, Terje Vellemaa, Liis Riikoja, Tõnu Jürjen, Eha Liiv, Urmas Vadi, Helje Lomp, Tanel Visnapuu, Evelyn Reemann, Kersti Unt, Eva Piirimäe, Liina Raus, Esko-Timo Tullus, Maris Hellrand, Kristiina Metsanurk, Camilla Meister, Margus Kosarev, Martin Tooming, Ingrid Kampus, Kristiina Kivest, Liivi Sõerunurk, Rustam Ojukas, Janika Oras, Hendrik Kuusik, Veiko Saago, Manus Olesk, Riina Veedler, Raul Kokassaar, Elo-Mai Mikelsaar, Tiina Urm, Andrus Mäll, Elle Ott, Hardo Lilleväli, Lea Reinojaan, Helle Pärnamaa, Hebo Rahman, Aino Kartul-Najar, Katrin Lõhmus, Eveliis Padar, Kati Orru, Andrus Normann, Helle Kalliste, Riho Reinojaan, Hille Roots, Tiiu Põlts, Jana Mölder, Merle Reinojaan, Svetlana Zaikova, Kersti Lilleväli, Mairi Kaasik, Kadri Matt, Andres Ainelo, Elise Metsanurk, Hildegard Reimann, Katriin Fisch, Kaie Lappmaa, Mari Sats, Kärt Normann, Maili Jakobson, Mart Eller, Tiina Tamm, Ailar Anton, Kalle Kipper, Arne Sellin, Olga Karhu, Terje Arak, Ada Tamme, Thea Kull, Tuuli Laeneste, Erkki Juronen, Edgar Tedresaar, Andres Adamson, Birgit Vahing, Liisi Kasuk, Tiiu Rootslane, Ilmar Särg, Tõnu Veiram, Tiia Toomet, Helen Hiiemaa, Signe Noppel, Tiit Merenäkk, Liis Merenäkk, Indrek Heinla, Kaie Humal, Marge Teder, Ireen Bruus, Margit Lenk-Adusoo, Heli Noor, Tiina Tosens, Uno Roots, Tiia Reimand, Kaja Kruus, Ave Goršič, Sulev Ingerpuu, Tiia Pind, Annika Räim, Karin Kangur, Reet Sepp, Liis Siimon, Tiit Paasik, Kersti Veske, Andres Männik, Siret Saks, Eeva Heinaru, Uno Kuusik, Rosemary Pree, Katrin Ilison, Katrina Tulev, Triin Pisuke-Roos, Mari Sitska, Leena Kurvet-Käosaar, Inga Sapunjan, Eliise Nurmetu, Anett Pullerits, Janek Heim, Ulvi Lõhmus, Kadri Karu

Maie Loorits, Kairi Puur, Vallo Hansen, Erkki Raudsepp, Mare Pikkell, Karmen Pent, Toivo Pent, Jüri Pilm, Berk Vaher, Tõnis Vilu, Lo Järvekülg, Erika Tamm, Katrin Rosensvald, Allan Kasuk, Silvi Salupere, Agne Pilvisto, Maarja Ojamaa, Kristiina Pernits, Külli Kangur, Külvi Noor, Maarja Kasemets-Nahkur, Piret Ladva, Mait Märtn, Janika Päll, Annika Teder, Margit Korotkova, Anu Saag, Eeva Kirsipuu-Vadi, Peep Uba, Argo Soon, Heli Luik, Aili Bernotas, Piret Ehin, Veljo Runnel, Paul Indrek Rajamäe-Volmer, Ahto Okas, Toomas Erikson, Liisi Tõnisson, Ruth Randoja, Tiiu Okas, Ester Antsov, Kersti Kristjuhan, Joosep Järve, Ranno Sammpere,

Kadri Kuusk, Kadri-Liis Eskla, Kaspar Kolk, Kristian Kuppert, Priit Tamm, Kristel Mäeots, Merike Hints, Tõnis Õrd, Tiina Kalda, Elin Sütiste, Meeli Lokk, Kadri Pahla, Linda Palts, Asta Niinemets, Silvi Tenjes, Aivar Viljamaa, Antti Roose, Sulvi Põlluäär, Liina Raju, Maarja Pärtna, Laura Kuusk, Mare Ivandi, Anneli Hellat, Tarmo Vahtra, Raivo Alla, Peeter Vihma, Andri Ots, Riho Sirge, Küllike Reimaa, Kristi Sarapuu, Kärt Põldsam, Eva-Lena Sepp, Viire Reigo, Rein Järlik, Hedvig Priimägi, Endla Lõhkivi, Peeter Volkonski, Maarika Traat, Jüri Kolk, Urmas Kõljalg, Silver Rattasepp, Laura Suur, Krõõt Kaljusto-Munck, Margus Ots, Liis Keerberg, Kaupo Teesalu, Ivar Univer, Kaja Tarto, Mare Kõiva, Klaarika Kaldjärv, Moonika Kaev, Ene-Margit Tiit, Asti Kuuse, Märt-Matis Lill, Kaia Nurk, Uku Paal

Jörgen Kuuskne, Tiit Riismaa, Mihkel Aavik, Ingrid Aarens, Kersti Sööt, Aivar Sööt, Mikk Sööt, Elle-Mari Talivee, Karli Lambot, Urve Jaago, Alo Malt, Kadri Tammur, Grete Tõnisalu, Tanel Pern, Martin Tamm, Indrek Särg, Anne Ostrak, Airi Hallik-Konnula, Merle Kliss, Ülle Jagomägi, Raivo Paltser, Marta Putrinš, Sirgi Saar, Jaanus Jaeger, Eero Saks, Tanar Kirs, Peeter Tõnismäe, Kadri Aua, Krista Ojasaar, Indrek Ibrus, Ülle Püttsepp, Avo Ots, Maret Olvet, Ly Lobjakas, Tõnu Tamme, Karin Reinberg, Liisi Rünkla, Alo Murutar, Ants Johanson, Asta Kuha, Johanna Ross, Aleksandra Sooniste, Margarita Mürk, Liisa Kübarsepp, Ragnar Raidma, Aivar Kond, Jorma Toots, Roman Leimus, Jako Kull, Pille Meinson, Kaja Oras, Joonas Jakobson, Riin Magnus, Age Sild, Ragna Jõesaar, Sigrid Ots, Piret Põldver, Maris Mägi, Kerli Ilves, Reigo Reppo, Jaan Tamm, Kaia Kask, Karin Allik, Aster Tooma, Vahur Kala, Varje Sootak, Enn Tarto, Tiiu Kasak, Krista Roosi, Tiiu Kuurme, Merike Kalmet, Kristiina Praakli, Hanna Marii Ilves, Arvo Järvet, Sirje Pettai, Vivian Puusepp, Tarmo Tüür, Ene Kõresaar, Laura Kiiraja, Riina Klais, Katrin Kello, Katri Hellat, Tiia Kurvits, Rinaldo Anni, Lea Kivi, Ann Marvet, Kirke Kangro, Maret Vaher, Maie Kärner, Tarmo Palm, Margus Keerme, Aivar Georg, Aili Saluveer, Heli Illipe-Sootak, Kerttu Kuslap, Miina Kuusemaa, Kadri Riives, Karin Sibul, Terje Oden

Jüri Karja, Kaire Nurk, Angela Uibu, Kadi Kutser, Maisi Lillemets, Leho Luigujõe, Mari-Liis Leis, Kadri Raudsepp, Külle Kordemets, Marko Kohv, Aivar Urboja, Anu Kõiv, Janek Ruus, Annika Pakk, Katrin Heinsoo, Piret Vaher, Kairi Kliimand, Kaarina Rein, Maarja Kangro, Kersti Elm Malmqvist, Mart Roos, Kaja Kleimann, Silver-Endrik Rüütli, Diana Kahre, Kai Künnis-Beres, Rein Einasto, Indrek Tammemägi, Jane Suvi, Pille Rückenber, Piret Orav, Valdo Kuusemets, Rünno Vissak, Riste Keskaik, Peeter Veedler, Katrin Kaldma, Anne Arus, Mati Hint, Mari Visnapuu, Kaarel Vanamölder, Urmas Aunin, Pille Pruks, Margo Tannik, Rasmus Toompere,

Vivian Levin, Kairi Güsson, Vahur Põldsam, Tiiu Liimets, Kait Oden, Kristi Henno, Robert Tiismus, Külli Lokko, Kristiina Tiideberg, Eike Unt, Marina Liinar, Nele Katvel, Mairi Leppmets, Martin Luiga, Margus Ott, Marju Vahter, Tiina Pai, Urmas Sellis, Lili Milani, Ingmar Šuman, Kristel Weidebaum, Helju Kommer, Liis Ellert, Kaspar Jassa, Kaisa Reimand, Monika Piirimäe, Maie Sirkel, Miina Norvik, Riho Puusepp, Helena Pass, Tiina Tihamets, Helin Lääniste, Liis Ring, Marge Nelk, Anni Arukask, Hendrik Kangro, Rauni Lillemets, Merike Mägi, Krista Piir, Helena Kisand, Tuuli Triin Truusalu, Tarmo Loderaud, Marit Kiljako, Marek Väli, Aile Sumberg, Hedi Kaldmäe, Peeter Tani

Mariliis Mulla, Marika Reiko, Piret Voolaid, Ardo Aednik, Kristin Hansen, Reet Muring , Kaarel Kiidron, Õnne Uus, Marju Järvpõld, Juhan Tammistu, Grete Tamm, Kadri Rood, Marika Saar, Daima Örd, Sirje Mägi, Küllike Hallik, Rein Hallik, Ene Leppik, Teet Raudsepp, Sirje Reinoja, Andres Iila, Mihkel Langebraun, Tiina Kedder, Annaliisa Abramova, Annika Aas, Reet Viigimaa, Mari Lauk, Liis Sipsaka, Anastasia Pertsjonok, Neeme Praks, Tea Tuulberg, Tiiu Tali, Indrek Hirv, Marika Meos, Reeli Reinaus, Irene Sargla, Madis Meos, Marite Punapart, Jane Kängsepp, Arne Ader, Mihkel Oviir, Markus Mekk, Triin Isak, Maret Saar, Udo Knaps, Laura Lisete Roosaar, Karin Ruus, Jaana Daniel, Riin Kullasepp, Kalli Kukk, Getter Laur, Jaanus Kriisk, Anne Lill, Tuuli Ruus, Pille Vahtmäe, Eve Viidalepp, Relika Laan, Laura Tammiste, Helen Lokke, Lia Murs, Eve Jõgi, Jorma Ratas, Ruudo Annus, Monika Kaldalu, Kalev Luup, Eva Loskit, Kadri Ligi, Indrek Koff, Maret Olvet, Kristiina Hommik, Andres Männik, Radi Tegova, Margit Helimets, Andres Kuura, Saara Lotta Linno, Peeter Mägi, Marri Amon, Kersti Kihno, Andreas Ventsel, Siiri Oden, Joosep Elias Tani, Toomas Mölder, Arno Undrits, Ere Hindreus, Marika Sillandi, Peeter Vetka, Maris Kaskmann, Alice Liblik, Anna-Grete Rebane, Iige Maalman, Tormi Sõber, Silvia Sokk, Ülo Maiväli, Janar Lind, Madis Jakobson, Aide Lättemägi, Külli Pann, Mari Mustjõgi, Jaak Kikas, Ülle Meos

Annabel Runnel, Kadri Vider, Kaja Pira, Toomas Väli, Karin Valdmaa, Kadi- Maarija Maripuu, Triinu Visnapuu, Andre Raud, Külli Kressa, Andrus Randmaa, Piret Lõhmus, Marge Pärn, Rea Sepping, Triin Kukk, Aire Seene, Marek Riivik, Maigi Marjamägi, Tanel Soosaar, Janek Kahro, Siret Pukk, Paul Tammo, Arvi-Enno Õigus, Dagmar Miil, Elle Ehand, Jaanus Kaasik, Anneli Rein, Valeria Ränik, Ly Linamaa, Tõnis Teppand, Argo Raid, Eve Raid, Ilmar Nisu, Virve Nisu, Rein Endrekson, Juhan Kari, Marili Järv, Olavi Ruitlane, Teet Velling, Fideelia-Signe Roots, Tõnu Möls, Maarja Pild, Maire Koppel, Krista Vahter, Anneli Kurm, Elo Vilks, Tiina Paesalu, Ott

Paesalu, Tim Kolk, Heidy Andersson, Andri Harkmann, Kadri Okas, Kati Orru, Siim Salmar, Siret Saks, Roland Seer, Kristiina Abel, Mari Usin, Piret Lai-Neubacher, Martiina Viil, Mare Raus, Toivo Pilli, Anne Lilleorg, Mihkel Soon, Pille Hallast, Tõnis Örd, Mait Raag, Uku-Markus Simmermann, Tiiu Kadajas, Priit Salumaa, Sander Kalda, Aleksander Sven Esse, Malle Ermel, Margus Sarap, Martin Uudevald, Piret Pungas-Kohv, Urmas Abel, Karin Varik, Jakob Mass, Inga Mäemets, Triin Lepp, Maarja Koort, Margit Kolmer, Kaisa Berg, Inga Kõivastik, Kaja Veddel, Ilona Piirimägi, Vivika Daniel, Aet Rebane, Eve Mander, Ode Alt, Janika Ramler, Õie Praggi, Mare Riis, Tiiu Jürgenson, Levo Tohva, Kadri Raav, Ülle Pahurin, Paula Reemann, Pille Roomeldi Larsen

Oliver Meikar, Kaido-Erkki Must, Aune Tamm, Mairi Peiponen, Andres Parmas, Gennadi Skromnov, Katriin Fisch-Uibopuu, Kairi Aia, Helle Laas, Anu Treikelder, Urmas Reimus, Katrin Kermes, Vahur Aabrams, Katri Ling, Mati Sepp, Immanuel Volkonski, Toomas Tomikas, Kadri Sügis, Mariann Volkonski, Hanno Kattai, Urmas Jürgenson, Andres Sell, Anna-Magdaleena Kangro, Kadri Artma, Stefan Groote, Epp Rattasep, Tarmo Tabas, Katrin Kaldre, Kersti Kollom, Edith Groote, Esper Thomson, Egne Kahro, Kaljo Mitt, Merje Kala, Liis Käosaar, Monika Prede, Kalmer Prost, Piret Prost, Mari Kaisel, Indrek Talpsep, Eliise Künnis, Astrid Helberg, Janek Jõgisaar, Kersti Tambets, Aire Leppik, Jolan Henriette Koduvere, Merit Raju, Erko Jakobson, Sirje Rämmel, Helju Kommer, Siivi Raju, Margit Kolmer, Christelle Tohva, Siiri Kolka, Gerta Sarv, Aivar Kaur, Riina Värs, Katrin Kahre, Kätrin Karu, Eve Kokkota, Eva Jakovits, Veinika Västriik, Margus Kiis, Ago-Erik Riet, Ilmar Peeter Part, Ilkka Nousiainen, Epp Haabsaar, Mariliin Kindsiko-Singh, Andreas Kalkun, Andrei Miljutin, Pille Lill, Toomas Muru, Eevi Metsaots, Rasmus Rajando, Ragne Tamm, Robert Jürjendal, Omar Sõmer, Rein Kilk, Liisi Jakobson, Kaie Raig, Kertu Rajando, Ivar Ilves, Raul Pihu, Maria Taimre-Varres, Pärt Loskit, Tanel Rander, Klari Noormets, Aimar Säärirts, Ene Möldre, Anna-Liisa Lutsar, Airi Purge, Siim Sutt, Laura Mäemets, Karlo Tamme, Rutt Piir, Ave Mets, Anna-Liisa Liiskmaa, Indrek Vainu, Arno Ratas, Piret Tarto, Kalev Raudsepp

Jaak Rand, Ants Kippasto, Laura Valli, Allan Hallik, Helle Mäemets, Karin Ploom, Taavi Tiirik, Eno Menov, Heiki Rebas, Joel Arula, Ada Konsa, Toomas Esperk, Ruth-Helene Melioranski, Merike Mitt, Helve Liiv, Kärt Summatavet, Kristiina Tambets, Meinart Mõls, Agu Trolla, Andres Tõnissoo, Leene Korp, Klaus-Eduard Runnel, Alice Podelsky, Kadri Novikov, Küllike Silling, Maris Annus, Mare Albri, Meelis Tumanov, Ulvi Lõhmus, Inger Kraav, Karoliina Hussar,

Kaarel Lott, Laura Maria Kull, Miia Aavik, Mare Laur, Toivo Arthur Unt, Enn Martmaa, Aavo Vahur, Heldur Lumi, Imbi Ruber, Tiiu Adamson, Signe Müller, Siiri Tarrikas, Kaisa-Johanna Kaldma, Margit Kuusk, Arne Hall.

18. 01.2018 Tartus